

Het raamplan Godsdienst voor beginners. Bijsluiter

Deze bijsluiter is bedoeld voor iedereen die door omstandigheden "sneller dan verwacht" te maken krijgt met het nieuwe raamplan (soms hoor je nog 'leerplan' zeggen) Rooms-katholieke godsdienst voor het secundair onderwijs.

Ga er even bij zitten want het nieuwe raamplan heb je niet meteen door. Maar als je deze bijsluiter en het raamplan in je handen hebt, dan kan je heel snel een eerste verkenningstocht maken.

Laten we om te beginnen even het boek in zijn geheel bekijken. In de kaft zit vooraan een document. Dat is de **Visietekst** waar de bisschoppen achter staan. Hij houdt rekening met de heel nieuwe situatie van pluraliteit waarin het vak vandaag gegeven wordt, maar verbergt evenmin dat we met dit vak kleur bekennen en een belangrijke dienst aan mens en samenleving bewijzen. Als je in deze visie niet vindt moet je (best in overleg) nadenken of je dit vak wel zal geven.

Achteraan in de kaft zit er ook een document, waarop je bovenaan **Wenken** ziet staan. Daar hoef je je voorlopig nog even niks van aan te trekken. Alleen zeggen we nu al dat het niet voor niks is dat deze achterste bijlage er losjes insteekt, want ze zit vol bijkomende suggesties maar die zullen heel snel aangevuld worden door al even suggestieve websites als bijvoorbeeld die van Thomas.

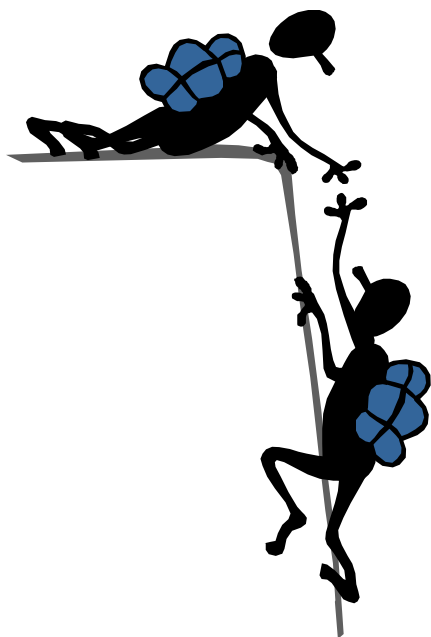
Bekijk nu het gebonden gedeelte van het boek. Je ziet twee delen: een wit gedeelte vooraan en een gekleurd gedeelte achteraan.

-In het witte deel, dat loopt van bladzijde 11 tot 59, staat de bedoeling en de aanpak.

-In het gekleurde gedeelte, van bladzijde 61 tot pagina 200, staat de concrete aanpak per onderwijsvorm. Voor elke vorm een andere kleur. (Grasgroen = eerste graad BSO, Olijfgroen = eerste graad, Roze = ASO, Oranje is TSO/KSO, Geel (Blauw in de tweede druk) = 7de jaar en vierde graad)

We willen nu op zowel de witte als de gekleurde pagina's even ingaan. Maar onthoud alvast dat het vak godsdienst drie dingen wil

1. Je leerlingen helpen ontdekken dat vele mensen bezig zijn met het zoeken naar wijs omgaan met hun diepe vragen en dat die wijsheid erg verschillend kan zijn (pluraliteit).
2. Je leerlingen helpen ontdekken hoe het christelijk geloof zelf heel erg relevante vragen stelt bij het leven en de mensen. Misschien kan het wijs omgaan van christenen daarmee doorheen traditie en praktijk ook bouwsteen zijn bij de ontwikkeling van hun eigen identiteit (naast andere levensbeschouwingen doet ook het christendom een aanbod van zin).
3. Jouw leerlingen en jezelf helpen om een eigen levensbeschouwelijke kijk te ontwikkelen die de kans heeft gekregen om zich grondig te verdiepen in en zich te laten inspireren door het evangelie. (een eigen levensbeschouwelijk profiel ontwikkelen).

Het witte gedeelte van bladzijde 11 tot 59

Die drie dingen van hierboven (het raamplan noemt ze **basisdoelen**) kan je natuurlijk niet eensklaps realiseren. Daar is een proces mee gemoeid. Zo'n proces noemen we **'leerlijn'**. Het is een belangrijk woord in het nieuwe raamplan en je mag het niet uit het hoofd verliezen wanneer je straks gaat plannen. Kijk even terug naar die drie basisdoelen die je net hebt gelezen. Het is de bedoeling dat ze alle drie in elke graad aandacht krijgen. Maar al naargelang de graad is er telkens een verschillend inhoudelijk brandpunt en staat er een andere activiteit centraal.

In de eerste graad is het **brandpunt 'Pluraliteit'** en de activiteit die de leerlingen er vooral in de vingers moeten krijgen **'Verkennen'**.

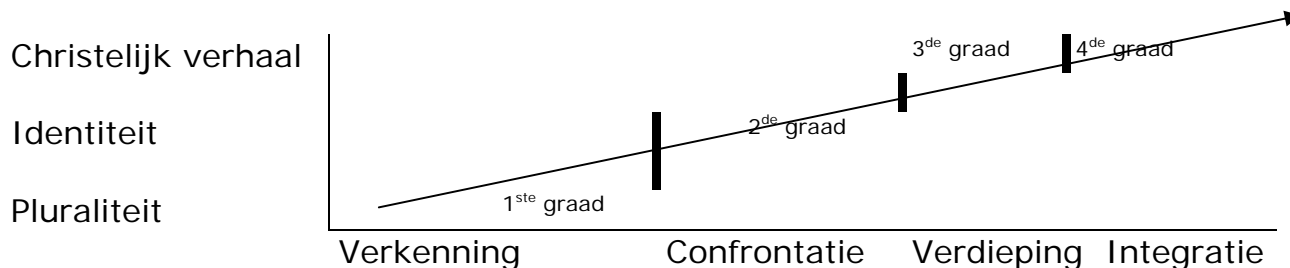
In de tweede graad is het **brandpunt 'Identiteit'** en de activiteit die de leerlingen er vooral in de vingers moeten krijgen **'Zich confronteren met'**.

In de derde graad is het **brandpunt 'Het christelijk verhaal'** en de activiteit die de leerlingen vooral in de vingers moeten krijgen **'Zich verdiepen'**. Het is niet de bedoeling dat jouw leerlingen platgewalst worden door een massief christelijk verhaal, maar dat ze er met smaak mogen proeven van stukjes heil zoals die in fragmenten van het christelijk verhaal oplichten.

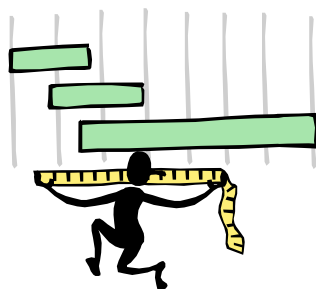
In het derde jaar van de derde graad en in de vierde graad, wordt het echt wel tijd om eens na te gaan hoe sterk alles met alles verweven zit en

hoe je sowieso met een levensbeschouwing in het werk of in het leven staat. Waaraan merk je dat?

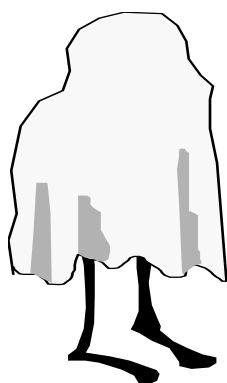
Zullen we het even in een (opgaande) lijn tekenen?

Op de lijn hierboven zie je aan het einde van elke graad een dik streepje staan. Dat is uiteraard de overgang. Maar die streepjes staan er vooral omdat je dan hopelijk samen met je leerlingen op een punt gekomen bent waarop een paar dingen meer waar zijn geworden dan bij het begin. We hebben daar ook een moeilijk woord voor gevonden: **kerndoelen** heten ze.

In het witte gedeelte van het raamplan vind je ze netjes ingekaderd op de bladzijden 50 tot en met 53. Uitknippen en boven je bed hangen.

Basisdoelen, kerndoelen ... zullen we er maar even over zwijgen vooraleer je de bal in alle doelen tegelijk gaat sjotten? Misschien kunnen we het even hebben over onze **grondopties**: dat zijn de dingen van waaruit je

best vertrekt om het vak te geven. Als je er geen rekening mee houdt riskeer je zeker de bal mis te slaan. Wij zien er 6.

1. Vertrek waar de leerling staat en help hem van op dat punt kijken en dieper kijken!
2. Er is veel in de wereld en in zijn wereld, er wordt veel gedacht en gezegd, er bestaan heel veel meningen. Laat ze doorklinken, maar maak de leerling duidelijk dat hij eerst een gedacht moet hebben vooraleer hij er kan van veranderen.
3. Zoveel is er dat midden verbrokkeling een goed gedoseerd christelijk verhaal 'wonderen' kan doen!
4. Maar alleen vanuit een Jezushouding: zo luisterend en sprekend dat de ander zichzelf verheldert. Topcommunicatie dus!
5. Je hebt een raamplan vast: raam wil zeggen licht, lucht en ruimte ... plaats dus om het hier en nu, de actualiteit in de klas binnen te brengen.
6. Al hou je misschien niet van die toestellen, zelf ben jij GSM: met de G van Getuige (zo nagedacht hebben over je eigen christelijk geloof dat je het op relevante manier voor je leerlingen ter sprake kan brengen), met de S van een klein of groot beetje Specialist (zoveel weten van je vak dat je de trotse bezitter bent van heerlijke ingrediënten voor een uitstekend lesuur Zin), met de M van Moderator (het proces zo begeleiden dat de leerling naar het diepe durft varen).

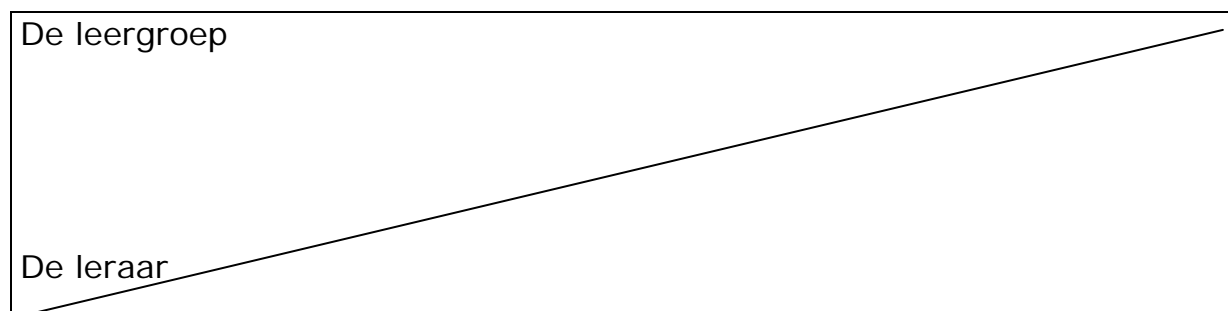
Het gekleurde gedeelte van bladzijde 60 tot 200

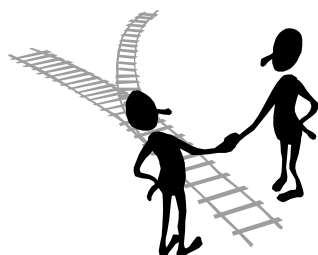
Natuurlijk jeuken jouw vingers om snel te weten wat jij precies gaat doen in die tweede graad BSO of die derde graad ASO. Ga maar snel naar de kleur die overeenkomt met de richting waarin jij staat, want hier wordt de leerlijn heel erg concreet gemaakt.

Aangekomen in zo'n kleur, merk je dat die iedere keer weer begint met te vertellen hoe de leerlingen die daar zitten eruit zien: de 'beginsituatie' .

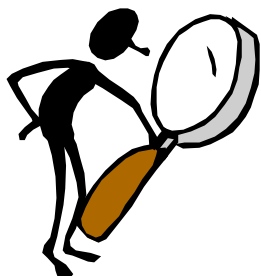
Om het je nog makkelijker te maken is de beginsituatie ook nog telkens omschreven en vertaald in de terreinen zelf. Dat zal je zo dadelijk wel merken wanneer je naar de terreinen gaat kijken. Natuurlijk moesten die raamplanmakers wel eventjes opletten met die omschrijving want jongeren anno 2003 zijn niet helemaal dezelfde als die van 2008. Daarom zit er ook telkens het **lege vak** aan het einde van die beginsituatie.

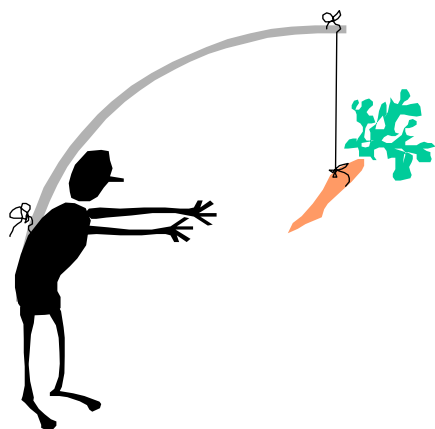
In het lesuur godsdienst vertrek je niet meer van themaatjes die ieder jaar tot treurnis toe opnieuw gegeven worden, maar je vertrekt van een nieuwe inhoud. Tot die inhoud behoren de leerlingen en jijzelf. Samen gaan jullie op weg. En natuurlijk veranderen jongeren. En jijzelf bent wellicht ook niet meer dezelfde leerkracht over tien jaar als nu. Daarom is het van belang dat je dit **lege vak** hierboven iedere keer weer probeert in te vullen om na te gaan wat de mogelijkheden van het proces zijn en om geen fictieve maar een reële leerlijn te trekken.

Op de volgende bladzijde beginnen de **Terreinen**. Een heel belangrijk begrip in het nieuwe raamplan. Je weet natuurlijk dat levensbeschouwingen en godsdiensten een bril proberen aan te reiken bij heel diepe vragen van mensen en op domeinen van hun leven. Vragen als Wie ben ik? Wie zijn de anderen? Wat is de betekenis van Tijd en van Natuur? Hoe gaan mensen met elkaar om? Waarom dat lijden? Is er iets nadien? Welnu, de **Terreinen** zijn die fundamentele domeinen waarop je gaat staan om samen met de leerlingen iets te bekijken en te verwerken. Ga even in het raamplan naar pagina 201. Je krijgt er een **overzicht van alle terreinen** in het secundair per onderwijsvorm en per graad.

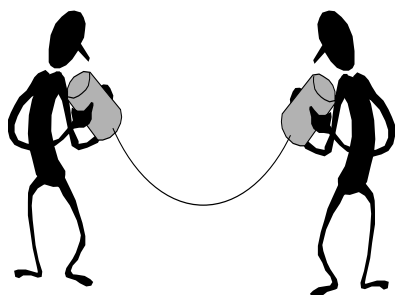
Je merkt meteen dat er soms maar twee **terreinen** per leerjaar zijn aangegeven. Dat maakt duidelijk dat **terreinen** geen thema's zijn zoals vroeger. Het zijn dus gewoon grote brillen waardoor je naar het leven gaat kijken. En je houdt je best aan de brillen die voor dat leerjaar staan aangegeven. De raamplanmaker noemt die brillen normatief. Dat wil zeggen: in het derde jaar ASO bijvoorbeeld gaan de dingen die je doet te maken moeten hebben met "Jezelf worden" (103) en met "Bronnen van waaruit iemand kan leven" (105) en niet met "Omgaan met verschil" (113). Wat er precies met een **terrein** bedoeld wordt en welke vragen een **terrein** allemaal oproept lees je telkens achter elk **terrein** in de gekleurde bladzijden. Er staat ook een tekst in dezelfde kleur als de rand van de pagina. Vaak is dat een stukje uit de bijbel. Maar hoe dan ook geeft dat gekleurde stuk het eigen-aardige van het leven als christen aan. Draai je de bladzijde om dan zie je een raamwerk met daarin **Doelen** en **Ingrediënten**.

Het was al weer effen geleden dat we het nog over doelen hadden. Hier zijn we weer. Dit keer met de doelen per terrein, kortweg **Terreindoelen**. Mogen we even lyrisch worden? **Terreindoelen** zijn die mooie dingen die we jou en je leerlingen van harte gunnen en wensen. Iets duidelijker: Een **Terreindoel** is een wenselijke en mogelijk geachte verrijking of verdieping bij de leerling en de leerkracht op een bepaald domein. De raamplanmaker noemt ook die doelen normatief. Je moet ze in de loop van het schooljaar proberen te realiseren.

Rechts van de terreindoelen zie je de ***Ingrediënten*** staan. Dat zijn er meestal een hele hoop. Zodanig veel dat je moet kiezen uit deze hoorn des overvloeds. ***Ingrediënten*** zijn het feitelijk materiaal dat op de klaster komt. Het kan ook dat je er andere kiest dan diegene die in het raamplan staan. Je vindt ***Ingrediënten*** of lesimpulsen op het web, in tijdschriften, kranten, in leermiddelen, op tv, in gespecialiseerde mediatheken en natuurlijk in de nascholing van je eigen bisdom.

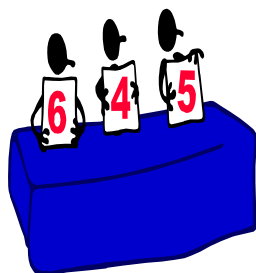
Twee manieren van werken. Globaal kan je straks in de klas op twee manieren werken. Denk even terug op het lege vak. Jouw leerlingen zijn heel veel met sms en gsm bezig, met PC en Nintendo, kortom met allerlei vormen van communicatie. Dat stel je vast bij bevraging van de groep.

Eerste manier: Stel dat je besluit het onderwerp "Communicatie levensbeschouwelijk bekeken" gedurende een zestal lessen te behandelen in het eerste jaar van de eerste graad. Dan moet je dus met dat onderwerp op de terreinen gaan staan van dat eerste jaar: Tijd – Verhalen - Groepen en Gemeenschappen. Het hoeft niet dat je ze alle drie neemt voor dit onderwerp, maar het kan wel. Dan ga je kijken welke doelen uit elk van de terreinen je met betrekking tot dit onderwerp gaat proberen te halen. Je kiest er twee of drie. De overige doelen zal je bij een ander onderwerp vast nemen: bijvoorbeeld vriendschap of multiculturaliteit of ...

Tweede manier: Je gaat op één Terrein staan, bijvoorbeeld het Terrein Tijd en je bekijkt dit Terrein als een fonkelende diamant vanuit een hele waaier invalshoeken maar met de doelen in je achterhoofd. Je kan dan

zowel onthaasting als het liturgisch jaar als de cyclische tijdsdimensie bij de aboriginals als het vrijdaggebed bij de moslims als de kijk van Benedictus op de tijd behandelen en natuurlijk ook de stress die de moderne communicatiemiddelen veroorzaken of de illusie van nabijheid door sms en gsm.

Maar hoe dan ook heb je in beide manieren van werken dezelfde basisbedoeling: de leerlingen van het eerste jaar kennis laten maken met de veelheid en hen bouwstenen aan te reiken om voorzichtig wat dieper te leren kijken naar hun omgang met tijd in hun leven.

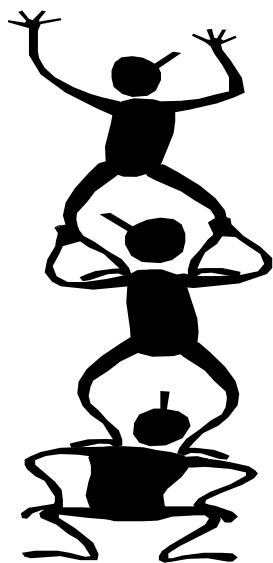

Als je een terreindoel verkent ter voorbereiding van je les dan moet je tegelijk altijd goed nadenken waarin de verrijking precies kan liggen. Het is de bedoeling dat jouw leerlingen levensbeschouwelijk steeds **vaardiger** worden. Dus moet je vooraf drie dingen afvragen:

1. Wat verwacht ik dat mijn leerlingen **kunnen**? Welke vaardigheden kan ik hier bij inoefenen? Vaardigheid is een ander woord voor de bekwaamheid om een bepaalde handeling te doen, vb. iets bespreken, verband zien, iets verduidelijken, luisteren naar elkaar enz.
2. Wat verwacht ik dat mijn leerlingen **kennen**? Welke zijn de inhouds die ze moeten meenemen op hun levensbeschouwelijke route?
3. Welke kansen tot verrijking zitten er in? Wat kunnen ze van hieruit beter dan voorheen **doen**? Vb. Wordt engagement daardoor meer haalbaar? Kunnen ze kritischer met een krant omgaan? Kunnen ze hun tijdsgebruik anders en beter in handen nemen?

Het is belangrijk om je dit goed af te vragen omdat het straks bepaalt op welke wijze je gaat evalueren en omdat je leerlingen er recht op hebben hoe je evalueert en wat je evalueert.

Oh ja en nog even dit...

- Vraag hulp aan je collega's.
- Steun op de vakvergadering en als die niet helemaal functioneert zoals het hoort, dring er dan op aan dat ze samenkomt.
- Zorg dat je gegevens en adres voldoende bekend zijn bij de nascholing van jouw bisdom.
- Laat je niet stresseren. Het moet leuk blijven.
- Je kan altijd rekenen op hulp van jouw inspecteur-begeleider:

stempel inspecteur:

--